

T AAL & CULTUUR

[T] VAN KINKER TOT TWITTER. TWEEHONDERD JAAR NEDERLANDS STUDEREN AAN DE UNIVERSITÉ DE LIÈGE

In juni 1817 benoemde koning Willem I de Amsterdamse advocaat, filosoof en dichter Johannes Kinker tot hoogleraar in de “Nederduitsche letterkunde en welsprekendheid” aan de Universiteit van Luik, een universiteit die hij pas had gesticht. De koning richtte ook in Gent en Leuven een gelijkaardige leerstoel op, maar die in Luik had als eerste extramurale leerstoel Nederlands toch iets speciaals. Over een paar jaar mag de vakgroep Nederlands in Luik haar tweehonderdste verjaardag vieren. Guy Janssens en Kris Steyaert, beiden verbonden aan de vakgroep, hebben met hun boek *Tweehonderd jaar neerlandistiek aan de Université de Liège* alvast op die verjaardag geanticipeerd.

Kinkers leerstoel speelde een wezenlijke rol in de taalpolitiek van Willem I, die op termijn via het Nederlands als nationale taal een eenheidsgevoel tot stand wilde brengen tussen alle inwoners van het Verenigd Koninkrijk. Niet alleen studenten in de letteren, maar ook juristen waren verplicht Kinkers colleges te volgen. De Amsterdamse hoogleraar werd vaak geapprecieerd om zijn eruditie en pedagogische begaafdheid. Maar al snel ontstond er rond zijn persoon een zekere irritatie. Die zou in de loop der

jaren enkel toenemen, parallel met de toenemende kritiek op de paternalistische politiek van Willem I. Nadat hij in oktober 1830 had geweigerd een adhesieverklaring aan het nieuwe bewind te ondertekenen, keerde Kinker terug naar Amsterdam.

Het hoeft nauwelijks te verbazen dat het Nederlands in de daaropvolgende periode verdween naar de marge van het collegeaanbod. Voor Nederlands (of “Nederduitsch”) bestond er zelfs weinig of geen belangstelling meer. Men had het enkel nog over *littérature flamande*. Pas vanaf de jaren 1870 werd het vak *Histoire de la littérature flamande* enigszins heropgewaardeerd. Dit gebeurde deels om utilitaire redenen (het besef groeide dat het kennen van vreemde talen nuttig kon zijn) en deels vanuit een gevoel van Belgisch patriotisme. Toen kwam 1890, het jaar waarin een grote stap vooruit werd gezet. Een nieuwe wet die het hoger onderwijs in België regelde, zorgde ervoor dat er aan de *Faculté de philosophie et des lettres* vijf volwaardige afstudeer-richtingen kwamen, met onder meer de *Section de philologie germanique*. In die sectie zou het Nederlands een centrale plaats innemen. Eerste- en tweedejaarsstudenten Germaanse filologie waren verplicht de richtingen Nederlands, Duits en Engels te volgen. Derde- en vierdejaarsstudenten moesten een combinatie kiezen van de richting Nederlands met een van de andere twee talen. Naderhand zou de

Portret van Johannes Kinker door Jacob Ernst Marcus en Johannes Immerzeel, 1825, ets, stippelets en gravure, 12.1 cm x 10, 1 cm, Rijksmuseum Amsterdam.

keuze ook voor de beginnende studenten beperkt worden tot twee talen, maar het Nederlands zou zijn voorkeurspositie behouden. Het jaar 1890 betekende ook het einde van de in 1852 opgerichte autonome *École normale des humanités*, een school waar leerkrachten werden opgeleid voor de hogere cyclus van het middelbaar onderwijs. Het personeel en de aangeboden studierichtingen werden naar de Luikse universiteit overgeheveld. Een van de leerlingen van die *École normale des humanités* was de Vlaming Camille Huysmans, die behoort tot de meest legendarische politici die België ooit heeft gehad.

De auteurs staan uiteraard ook stil bij de twee wereldoorlogen. Tijdens de Grote Oorlog bleef de universiteit gesloten. Het *bâtiment central* was zwaar beschadigd door een Duits bombardement en verscheidene gebouwen werden door de bezetter gebruikt voor de meest uiteenlopende doeleinden die met studie en onderzoek niets te maken hadden. Tal van professoren werden mishandeld, gearresteerd of bedreigd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ging de universiteit niet dicht, maar de lessen vonden begrijpelijkerwijze plaats in een gespannen sfeer.

Al vrij snel na de oorlog brak een boeiende fase aan. De samenleving veranderde en ook het hoger onderwijs. In de jaren vijftig schreven zich reeds opvallend meer studenten in aan de universiteit en mede door de democratisering van het middelbaar

onderwijs steeg hun aantal in de jaren zestig en zeventig bijna exponentieel. Ook binnen de universiteit vond een democratiseringsproces plaats. Hoogleraren en studenten stonden na enige tijd minder ver van elkaar en de studenten kregen meer inspraak. Vanaf de jaren tachtig volgde de ene ontwikkeling op de andere. De staatshervorming van 1988 zorgde ervoor dat de Luikse universiteit geen *université d'État* meer was, maar ressorteerde onder de *Communauté française de Belgique*. Door een gebrek aan geld en middelen zou de universiteit in de daaropvolgende jaren delen in de malaise waarmee heel het onderwijs in Wallonië te kampen kreeg. De vakgroep Nederlands zag het aantal studenten slinken en reageerde hierop door de oprichting van een *maîtrise de traduction*, een eenjarige opleiding voor licentiaten. Het aantal inschrijvingen zou naderhand weer toenemen. Ondertussen werd het Erasmusprogramma ook aan de *Université de Liège* populair. Er werden Erasmusakkoorden gesloten met enkele Nederlandse universiteiten en met steun van het Prins Filip Fonds konden tal van studenten ook naar Vlaamse universiteiten. In 2002 vond een kleine revolutie plaats. De traditionele studie *Langues et Littératures germaniques* werd deel van de ruimere richting *Langues et Littératures modernes*. De studenten konden blijven kiezen voor de studie van

twee Germaanse talen, maar ook voor een Germaanse en een niet-Germaanse taal (Nederlands-Spaans, Nederlands-Italiaans, Nederlands-Arabisch). Twee jaar later deed de BaMa-structuur haar intrede.

Anno 2014 heeft de talenstudent een heel ander profiel dan zijn collega's uit de negentiende en de twintigste eeuw. In de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog had ongeveer 80 à 90 procent van de alumni Germaanse talen een loopbaan in het onderwijs, met name in het middelbaar onderwijs. Om verschillende redenen is de aantrekkingskracht van het onderwijs sinds de jaren tachtig sterk afgenomen. Vele pas afgestudeerde neerlandici krijgen nu een redactionele, administratieve of geheel andere baan, zowel in de privésector als bij overheidsinstellingen. Uiteraard moet de vakgroep Nederlands aan de *Université de Liège* daar op de een of andere manier rekening mee houden. Maar er zijn nog andere uitdagingen. Zo stelt men al jaren vast dat de beginnende student nauwelijks nog kan omgaan met grammaticale regels en structuren. Dit is mede het gevolg van de eenzijdige aandacht in het middelbaar onderwijs voor de "communicatieve vaardigheden". Die student leeft overigens vooral online. Dat vergt een geheel andere vorm van begeleiding bij het verwerven van betrouwbare en wetenschappelijk onderbouwde informatie en documentatie.

Het boek van Guy Janssens en Kris Steyaert bestaat uit twee delen. Eerst wordt de geschiedenis geschetst van 200 jaar neerlandistiek in Luik, met als rode draad aanvankelijk de opeenvolgende professoren. In het tweede deel worden enkele specifieke thema's aangesneden, zowel met betrekking tot de student (zoals de numerieke evolutie, de verhouding jongens-meisjes, de moedertaalachtergrond, de studentenverenigingen, de studentenbladen), als tot de Luikse neerlandici zelf en hun vakgebied.

Tweehonderd jaar neerlandistiek aan de Université de Liège is bijzonder informatief. Elke gebeurtenis of ontwikkeling die er enigszins toe doet, wordt telkens gedetailleerd beschreven en soms krijgt men als lezer de indruk de opeenvolgende professoren bijna als hun schaduw te volgen. Om er maar enkelen te noemen: in de negentiende eeuw de koppige J.F.X. Würth (de opvolger van Kinker) en de dynamische en toegewijde A.-J. Stecher, in de twintigste eeuw de

dialectoloog Willem Pée (1939-1957), Louis Gillet (1976-1996) en Siegfried Theissen (1979-2005).

Hebben de auteurs er angstvallig voor gezorgd dat er geen enkele naam werd vergeten, van Kinker tot de huidige staf? Het zou best kunnen, want het boek geeft meermaals een gewrongen indruk. Bovendien zijn er heel wat overlappingsen en wordt de tekst op zeer academische wijze gepresenteerd (indeling in alinea's voorafgegaan door oplopende cijfers, overvloed aan voetnoten). Ook inhoudelijk is er kritiek mogelijk. Niet of nauwelijks wordt gerefereerd aan de vakgroepen Nederlands aan de andere universiteiten van Franstalig België. Kenden die een gelijkaardige ontwikkeling of waren er grote verschillen? Legden die in de loop der jaren dezelfde accenten of net andere? Een begin van antwoord op dit soort vragen had *Tweehonderd jaar neerlandistiek aan de Université de Liège* nog een stuk interessanter gemaakt.

HANS VANACKER

GUY JANSSENS M.M.V. KRIS STEYAERT, *Tweehonderd jaar neerlandistiek aan de Université de Liège*, Acco, Leuven / Den Haag, 2014, 198 p.